

מאמרי אדמו"ר הזקן

— אתהלך — לאזניא —

עם ביאורי

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

ד"ה "להבין ענין יהיו לרצון" (א)

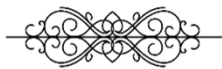
פרשת דברים

תשפ"ה

לומדים יקרים,

השבוע אנו מפרסמים את חציו הראשון של הביאור על ד"ה "להבין ענין
הבקשה באמרינו 'יהיו לרצון'", מתוך הספר 'אתהלך - לאזניא',
ובעז"ה בשבוע הבא יתפרסם חציו השני.
לצערנו, לא נמצאו שיעורים של הרב לליקוטי תורה לפרשת דברים, ולכן
השבוע מתפרסמת רק חוברת זו.

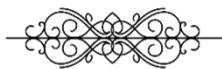

תוכן העניינים

שאלת השתנות הרצון 2

"עשר ספירות 'בלי-מה'" - בלי מהות 6

המשל מלבושי השכל של האדם 11

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

להבין עניין הבקשה באמרינו 'יהי רצון' כו'. דמשמע ישתנה להיות לו רצון אחר, ואיך ייתכן השינוי בעצמותו יתברך, כדכתיב: "אני הוי"ה לא שניתי", וידוע קושיא זו בספרי הפילוסופיה.

שאלת השתנות הרצון

להבין עניין הבקשה באמרינו יהי רצון מלפניך כו'. השאלה עליה מדובר כאן היא שאלה קלאסית, היא אחת משאלות היסוד: כשאני מבקש מהקב"ה איזה דבר אז אני אומר 'יהי רצון מלפניך' שיקרה כך וכך. דמשמע, ישתנה להיות לו רצון אחר. השאלה כאן היא שאלה פשוטה: בכל תפילה שאני מתפלל ובכל בקשה שאני מבקש, אני לכאורה אומר: אני יודע שעכשיו אתה רוצה ככה, אבל מבקש ממך שעכשיו תרצה אחרת. הנקודה הזו לא קשורה לתוכן של הבקשה, והיא מתחילה בעצם כבר מ-'חונן הדעת'. השאלה בעצם אומרת כך: אם הקב"ה רוצה לתת לי דעת – מה טוב, הוא ייתן; ואם הוא לא רוצה לתת לי דעת – אז אני בעצם לא מניח לו, אלא אני מנסה לשכנע אותו שישנה את רצונו ובכל זאת ייתן לי דעת. אותו הדבר נכון גם לגבי דעת, סליחה, מחילה, רפואה, כפרה וכל שאר הדברים שבעולם. מה שאני בעצם מבקש מהקב"ה זה שהוא ישתנה ושיהיה לו רצון אחר.

השאלה הזו היא שאלה בסיסית לא רק בעבודת ה', אלא זו שאלה שנוגעת לאמונה בכללה. מכוח השאלה הזו ומחוסר יכולת לענות עליה, היו רבים – שלא היו בהכרח אנשים כשרים – שפיתחו כל מיני שיטות פילוסופיות שכפרו בהשגחה פרטית ובקשר שבין האדם והקב"ה. הבעיה המרכזית שלהם

הייתה שזה לא מתקבל על הדעת שאני אנסה לשכנע את הקב"ה לעשות משהו; ומעבר לכך, איך אני בכלל יכול לעשות כביכול איזשהו שינוי בקב"ה? הבעיות הללו הובילו אנשים גדולים וקטנים, עד לימינו שלנו, לכל מיני מסקנות, וביניהן שזה נכון שאני מתפלל – אבל אני עושה את זה רק כי זו חובה המוטלת עליי, אבל זה בוודאי דבר שלא מועיל לשום עניין. למעשה, כל השאלה של האם אני משנה את הקב"ה בתפילתי היא שאלה מהותית ובסיסית שאי אפשר לצאת ממנה, וברגע שאדם נכנס אליה הוא מודע לכך שזו שאלה מאוד חמורה, ושכאמור היא שאלה קבועה ועתיקה בספרי הפילוסופיה.

ואיך ייתכן השינוי בעצמותו יתברך, כדכתיב: "אני הוי"ה לא שניתי" (מלאכי ג,1), וידוע קושיא זו בספרי הפילוסופיה. השאלה של השינוי בעצמות האלוהית היא כידוע בעיית יסוד, והיא מופיעה למשל אצל הרמב"ם לא רק במורה נבוכים, אלא זוהי אחת השאלות הראשונות שמופיעות ביד החזקה. השאלה שהרמב"ם מעלה שם היא הבעיה של ידיעה ובחירה, אבל הוא מדבר גם באופן נפרד על שאלת הידיעה. זאת אומרת שיש שני צדדים לעניין: יש שאלה של ידיעה ובחירה, ומעבר לזה יש את שאלת הידיעה בעצמה. השאלה הזו היא שאלה שמאוד מציקה, ואגב – היא לא שייכת לבעיית הבחירה באופן ישיר, והיא תלויה בשאלה האם הקב"ה יודע. בספרי

אמנם, באמת אם היה רצון העליון ברוך הוא מהות דבר מה כמהות הרצון שלנו, שייך לומר עניין השינוי בין רצון הקודם לרצון האחר, אפילו היה הרצון שלנו מעין ודוגמא לדוגמא למהות רצון העליון ברוך הוא, כדוגמת הדומם להשכל וכדומה, עדיין ייתכן קושייתם הנזכרת לעיל. אבל באמת הרי כתיב: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם".

אומר שידיעתו של הקב"ה היא לא כמו הידיעה שלנו ולכן אין לנו דרך לדעת את הידיעה שלו, והוא מבסס את העניין הזה על הפסוק "כי לא מחשבותי מחשבותיכם". אם תפתחו שם את הספר, תראו שהראב"ד בא בטענות לרמב"ם, ובאופן כללי בהשגות הראשונות הוא כותב בתוקפנות גדולה מאוד כלפי הרמב"ם, וזאת בניגוד לחלקים האחרונים – שאמנם אין שם מיעוט בכמות, אבל יש מיתון בסגנון. בחלקים הראשונים הראב"ד ממש מעליב את הרמב"ם, ובחלקים האחרונים הוא כותב שהוא מסכים איתו פה ושכאן צריך להבין את הסוגייה אחרת. בכל אופן, ההתקפה של הראב"ד כאן היא שהרמב"ם בכלל לא היה צריך להעלות שאלה שאין לו תשובה עליה; הוא טוען כלפיו: 'בשביל מה לך להיכנס לשאלה שאתה בעצמך לא יודע לענות עליה – אם הייתה לך תשובה טובה אז תיתן אותה, ואם לא אז אל תיכנס אל העניין!'.

הראב"ד אמנם לא כותב על זה הרבה, אבל הוא היה אחד מגדולי המקובלים בדור שלו, והוא היה אביו של רבי יצחק סגי נהור שהיה אחד מיסודות הקבלה. יש גם פירוש שנקרא 'פירוש הראב"ד' לספר יצירה, למרות שהוא כנראה לא כתב אותו, אבל ייתכן שהוא נקרא כך מפני שעל כל פנים הוא כנראה הגיע מבית

הראשונים מופיע דיון בשאלה הזו: האם הקב"ה יודע את 'העתיד האפשרי' – זהו הביטוי הפילוסופי שמצוי בכל מיני מקומות. זאת אומרת שיש דברים שהם וודאיים, אבל השאלה היא על העתיד האפשרי, כלומר כשיש שתי אפשרויות לאן מאורעות מסוימים יתפתחו – אפשרות א' ואפשרות ב'. לא מזמן ראיתי באיזה שו"ת שכתוב שאדם גדול כמו הרלב"ג כתב דברים שאסור לאמרם ואסור לשמעם, מפני שהוא כביכול רצה להגן על התפיסה של ידיעת הקב"ה את העתיד האפשרי, אלא שזה יצר המון בעיות ושאלות, שמי שנכנס אליהן יודע שהן שאלות ארוכות ומסובכות, ואין אדם שלא עסק בהן מפני שפשוט אי אפשר לדלג עליהן.

אמנם, באמת אם היה רצון העליון ברוך הוא מהות דבר מה כמהות הרצון שלנו, שייך לומר עניין השינוי בין רצון הקודם לרצון האחר, ואפילו היה הרצון שלנו מעין ודוגמא לדוגמא למהות רצון העליון ברוך הוא, כדוגמת הדומם להשכל וכדומה, עדיין ייתכן קושייתם הנזכרת לעיל.

אבל באמת הרי כתיב: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם" (ישעיה נה, ח). התמצית של התשובה הזו כתובה ברמב"ם, למרות שהיא לא מפורטת שם. הרמב"ם בסך הכול עונה לשאלה של הידיעה, והוא

זאת אומרת שיכול לשבת לו אדם שחושב שהקב"ה נמצא בגג, וההבדל בינו לבין זה שחושב שהוא נמצא במרחק חמישה קילומטר ממנו ובין זה שחושב שהוא נמצא במרחק של אלף קילומטר – אין שום הבדל מהותי. יכול להיות שיש איזשהו ריכוך בין העמדות השונות, אבל זהו לא פתרון אמיתי. אחת החוכמות של חרושצ'וב הייתה שכשהאסטרונאוטים הראשונים ירדו הוא שאל אותם בלגלוג: 'נו, ראיתם שם משהו למעלה?'. מה שאני רוצה לומר זה שיש אנשים שחשבו שאולי לא מוצאים את זה כאן, אבל אם תיקח אווירון ותשייט בין העננים אז אולי תראה משהו, ואם לא – אז אולי תטוס עוד חמש מאות קילומטרים גבוה יותר ואז תראה משהו. שוב, ברגע שבונים אנלוגיה מאותו הסוג – בעצם לא פתרנו את הבעיה. התשובה של "כי לא מחשבותיי מחשבותיכם" היא לא תשובה פשוטה שאומרת שזה פשוט לא אותו דבר, אלא התשובה והפתרון של העניין צריכים להיות בסיסיים ומעמיקים יותר. התשובה שהדברים לא דומים היא לא פתרון, מפני שמה שהיא אומרת זה שזוהי בעצם שאלה שאין לנו יכולת לפתור אותה, וזהו אופן אחד של תשובה שעונה על דברים באופן שזו לא באמת תשובה. יש כל מיני תחומים, כמו למשל מתמטיקה, בהם ניתן להוכיח לא רק שאני יכול לפתור עניין מסוים, אלא גם להוכיח שיש שאלות שהן פשוט לא ניתנות לפתרון. מהצד הזה, אם נחזור לבעיה של ידיעת ה', מה שהרמב"ם בעצם אומר זה שאפשר להוכיח שמעצם הגדרתה הבעיה הזו היא בלתי פתירה, וזה

המדרש שלו. הראב"ד משתמש גם בלשונות שאולי מרמזים על דבר אחר, וכמו שהוא כותב בכמה מקומות 'לפי הרוח הקודש בבית מדרשנו' (ראה למשל הלכות שופר וסוכה ולולב ח,ה). זאת אומרת שהסגנון של הראב"ד הוא סגנון לא רגיל, ולמרות שהוא היה איש תקיף הוא לא היה משתמש סתם כך במילים כאלו. לכן אני אומר שתשובת הרמב"ם לשאלה הזו היא תשובה לא מושלמת, לא ביד החזקה ולא במורה נבוכים. מה זה בעצם התיאור של "כי לא מחשבותיי מחשבותיכם"? קודם כל, אם אנחנו רוצים לדמות את המבנה שלנו אל הקב"ה, אז אנחנו צריכים לזכור שאין כאן דמיון. יש סוגים של דמיון בהם בונים אנלוגיה מקטן לגדול, אלא שגם סוג כזה שלא אנלוגיה מדבר על שני דברים ששייכים לאותו סוג. כשמשווים למשל בין הדומם לשכל, אז אמנם לכאורה אין ביניהם שום דמיון, אבל עדיין אפשר לטעון שיש איזשהו מערך של יחס אנלוגי ביניהם. מכיוון שכך, בסופו של דבר הקושיה נותרת במקומה: אפשר לרכך אותה, אבל אי אפשר ממש לפתור אותה. הרמב"ם אומר באותם הסעיפים עצמם בהם הוא מדבר על העניין הזה, שכשאנחנו אומרים שלקב"ה אין גוף זה דבר שהוא פשוט; אבל גם אומרים שאין לו דמות הגוף – אבל לכאורה מה זה כבר משנה? בעצם, גם מפשיטים דברים מסוימים שלב אחרי שלב ומדרגה אחרי מדרגה, ומגיעים להפשטה רחוקה מאוד – עדיין, מבחינה עיונית לא פתרנו שום בעיה.

אמנם מה שנזכר בלשון המקובלים עניין הרצון, "עלה ברצונו", יובן ביאורו על פי ההקדמה להבין תחילה עניין עשר ספירות 'בלי מה', בלי מהות. דהנה, על דרך משל מכתיבת האצבע אות אל"ף, שאף על פי שכל רגע שופע כוח המניע של האצבע, כל פרטי אופן ציור האל"ף וכל מה שימצא אחר הכתיבה על הנייר היה תחילה בהאצבע בפרטי פרטיות. עם כל זה אין מהות אותיות הכתיבה על הנייר באצבע מדוגמתם כלל, שהרי המה גשמיים בתמונתם ובמהותם, וכוח האצבע שפועלם וממשיכם הוא רוחניות. ועל דרך זה יובן איך שמחכמה דאצילות נמשך כוח הפועל אלוקי להיות מהות חכמת אדם, כידוע כוח הפועל הזה שהוא מאור ספירת חכמה נקרא כלי חכמה כידוע, והוא מהות כוח ומקור לשכל בעלי גבול. ולכך נקראים הספירות 'בלי-מה', כלומר בלי מהות הנפעל מהם.

ומה שהיה בידיעתו איננו זהה למהות האלוקית בעצמה. בסופו של דבר, הנושא הזה הוא כמעט 'רזא דמהימנותא', מכיוון שכל הדיון בנושא שייך למעשה לסודות הבסיסיים ביותר של היחס בין הבורא והנברא, בין עולם ואלוקים. אלו הבעיות הגדולות שכל אדם מתייחס אליהן, וכדי להסביר אותן אדמו"ר הזקן מתחיל מהעניין הזה.

דהנה, על דרך משל מכתיבת האצבע, שהאצבע כותבת למשל את האות אל"ף, שאף על פי שכל רגע שופע כוח המניע של האצבע. כשאני מצייר את האות אל"ף, האל"ף נובעת מזה שיש לי אותה במחשבה. אותו הדבר גם כשאני מדבר ואומר את האות אל"ף: האות הזו נובעת מפעולה מתמשכת של העתקה – לפעמים יותר מוצלחת ולפעמים פחות מוצלחת – של האל"ף שיש אצלי במחשבה. זו לא שאלה של פילוסופיה גדולה או קטנה, אלא פשוט הנקודה היא שכשאני מצייר אל"ף אני בעצם מעתיק את האות שבמחשבה אל אות שבכתיבה.

דבר שאפשר להוכיח אותו באופן לוגי. אבל גם להגיד שלבעיה מסוימת אין פתרון באופן מהותי – עדיין לא מהווה פתרון, ובסופו של דבר זה משאיר את השאלה.

"עשר ספירות 'בלי-מה'" - בלי מהות

אמנם, מה שנזכר בלשון המקובלים עניין הרצון, כמו שלמשל כתוב "עלה ברצונו" וכדומה, יובן ביאורו על פי ההקדמה להבין תחילה עניין עשר ספירות 'בלי מה', בלי מהות, כמו שכתוב בספר יצירה (א,ח): "עשר ספירות בלי מה". כעת עובר אדמו"ר הזקן להסביר קצת את העניין הזה. מצד מסוים הנקודה הזו היא למעשה תמצית ויסוד המאמר כולו, וזהו ההסבר של העניין על דרך המקובלים. אם מדברים על הרצון האלוקי כמו הרצון האנושי, שהוא חלק מהמהות, הרי ששינוי רצון הוא בלתי אפשרי. מהצד הזה אומרים שהרצון האלוקי הוא חלק מהבריאה אבל הוא לא חלק מהבורא, ולכן למרות שהוא למעלה-מעלה הוא עדיין איננו שייך לעצמות האלוקית. מבחינה זו, מה שעלה ברצונו

אל"ף, אבל כאמור – הוא עצמו הוא בכלל לא אות, ולכן גם כשהוא זורם בכל הדרגות הוא עדיין לא זורם בצורה של אל"ף.

אם כן, אפילו בתוך העולם הגשמי יש מערכת שבה אפשר לעקוב אחרי דבר שמופיע בתוך המציאות ולהגיע לשורשים שלו, ולראות באופן פיזי איפה השורשים הללו נמצאים, ולראות בכל דרגה מעבר לדרגה שהאות שנמצאת לפנינו היא מהות אחרת לגמרי שאיננה דומה למהויות שבדרגות האחרות. אם כן, מבחינה זו, האל"ף שבסופו של דבר נוצרה עברה בעצם שינוי ממהות רוחנית לאל"ף גשמית.

ועל דרך זה יובן איך שמחכמה דאצילות נמשך כוח הפועל אלוקי להיות מהות חכמת אדם, וכידוע כוח הפועל הזה שהוא מאור ספירת חכמה נקרא כלי חכמה כידוע, והוא מהות כוח ומקור לשכל בעלי גבול. השאלה היא כאמור על ידיעתי ועל ידיעתו של הקב"ה. קודם כול צריך להבין שלמרות שהידיעה שלי היא מכוח ידיעה של מעלה והיא מעין דעת עליון, הרי שבכל זאת אני לא יכול לדמות אותה בפרטיה ולהגיד שהיא שייכת לאותה מהות. זה לא רק הבדל ופער בין המשל והנמשל, אלא יש כאן מציאות שהיא נבדלת ושונה לגמרי, היא בכלל לא דומה. כדי להבין את העניין הזה צריך לקחת דוגמה מהעולם שלנו שבו יש ריחוק בערך, כלומר ניתוק בין המקור לבין הדבר שנמשך ממנו. ולכן נקראים הספירות 'בלי-מה', כלומר בלי מהות הנפעל מהם. הספירות הן 'בלי-מה', הספירות הן בלי

ולכן, כל פרטי אופן ציור האל"ף וכל מה שימצא אחר הכתיבה על הנייר, היה תחילה בהאצבע בפרטי פרטיות. המעריך שהתחיל במחשבה עבר ליד, ומה שמופיע אחר כך בתור דבר כתוב הוא לפני באותה הצורה עם כל פרטיה במקומות אחרים, שהרי הפרטים הללו שאני עושה הם תוצאות של תבנית שהייתה קיימת עוד קודם לכן.

עם כל זה אין מהות אותיות הכתיבה על הנייר באצבע מדוגמתם כלל, שהרי המה גשמיים בתמונתם ובמהותם, וכוח האצבע שפועלם וממשיכם הוא רוחניות. נוצר בעצם הבדל שלא רק נוגע לכך שיש כאן איזושהי תבנית שעברה ממהות רוחנית למהות גשמית, אלא יש כאן משהו מעבר לזה. אם היינו נכנסים לפרטים, היינו יכולים לראות שהתבנית הזו עברה כמה וכמה שינויים עד שהיא הגיעה לאותו מקום, ועכשיו הכלים שיש הם כלים חומריים שפועלים בצורה קצת דומה. זאת אומרת שקודם כל אפשר לראות השתלשלות של דבר שנמצא בתוך מערכת אחת ובתבנית אחת, אל עבר תבנית ומערכת אחרות.

אחת הדוגמאות שיש לכך נוגעת לעולם המחשבים: למשל יש על סרט מגנטי את האות אל"ף – אבל זו לא אל"ף קטנה או גדולה, וזה לא שאפשר ללכת ולהגדיל את האל"ף הזו עד שיהיה אפשר לראות אותה, אלא במקורה זו בכלל לא אל"ף והיא לא דומה בכלל לצורת האות, ולכן גם אם נגדיל אותה פי כמה וכמה זו עדיין לא תהיה אל"ף. אלא שזהו דבר שבתוך הכלים הנכונים יכול אחר כך לעורר את האות

ועדיין אין המשל דומה לנמשל: שכוח היד הפועל הפעולה אף על פי שאין ערך זה לזה, אף על פי כן מהות מקור הכוח הפעולה היא. כלומר כמו כוח האצבע כשכותב שאין ערך אותיות הכתב לכוח הפועל שבאצבע, אלא היא מקור שלהם, וכוח שבאצבע גופא אין ערוך להשכל, אלא שהיה כלי ולבוש להשכל. כן כוח הפועל הזה שהוא מאור ספירת חכמה עצמה, אינו ממהות זה כלל.

בתיאורים של הנבואה כתוב שיש נביאים שראו באספקלריא שאינה מאירה, כלומר הם לא ראו דרך השתקפות אחת אלא דרך השתקפות שנייה, שלישית או רביעית, ואף על פי כן להשתקפות כזו יש קשר מסוים אל המקור שלה. בהרבה מקומות מדובר על כך שלירח אין אור משלו, וכשאני מסתכל על הירח אני בעצם לא רואה את אור הירח אלא את אור השמש, כלומר אני בעצם מסתכל על השמש דרך איזשהו פילטר. גם כשמתסכלים על פירור קטן שזורמת בו קרינה של אור אפשר לראות מעין שמש קטנה, ולמרות שזו בוודאי לא השמש של מעלה עדיין אפשר לראות באותו פירור אבק קטן משהו מאותה השמש שלמעלה, ומצד מסוים הוא קולט חלק קטן מהמהות הזו.

אלא ששוב, לעומת זאת – כאן מדובר על כך שאין שום קשר בין מה שרואים לבין המקור, בין הדבר הנגלה לבין מקורו. אלו שני דברים שהם לא מאותו המין ולא מאותו הסוג. העניין של 'בלי-מה' הוא לומר שהקשר בין הדברים הוא בוודאי רחוק יותר מאשר הקשר בין האל"ף הרוחנית והאל"ף הגשמית. ולכן, עדיין אין המשל דומה לנמשל: שכוח היד הפועל הפעולה אף על פי שאין ערך זה לזה, אף על פי כן מהות מקור הכוח הפעולה היא. כלומר כמו כוח האצבע כשכותב שאין ערך אותיות הכתב לכוח הפועל שבאצבע,

מהות. זאת אומרת שאף על פי שהמהות מגיעה אחר כך לגילוי, הרי שהמהות הזו איננה טמונה בתוך המקור.

לפעמים יש דבר שהוא ארוז בתוך חבילה, וכשהוא יוצא מתוך האריזה הוא מתגלה ומקבל צורה. קודם לכן הוא היה רק איזושהי תבנית קטנה, אבל אחר כך כשהוא יצא החוצה נתתי לו לגדול והוא קיבל תבנית גדולה יותר. אבל מה שאדמו"ר הזקן אומר כאן זה שבעניין הזה זה לא עובד באותו האופן, מכיוון שבמקור של מעלה אין את המהות של מטה, ואין כל קשר בין מה שנמצא למעלה ומה שנמצא למטה. המעלה והמטה בכלל אינם נקשרים אחד עם השני, אלא יש הוויה נפרדת של מעלה ויש הוויה נפרדת של מטה.

לרוב, החיפוש האנושי מניח שאנחנו מדברים בחידות, כמו למשל בחלום, וממילא יש גם הנחה שיש איזשהו יחס בין מה שאני רואה לבין המקור שלו, או לחילופין בין מה שאני רואה לבין הדבר הנראה; אז אמנם זה לא בדיוק אותו דבר, אבל יש איזשהו יחס. מה שאדמו"ר הזקן אומר כאן זה שאפילו כשדבר אחד פועל על השני זה לא מחייב שיהיה ביניהם יחס. ממילא, גם כשיש משהו שמתגלה אליי ואני יכול לראות אותו, אז אני יכול אולי ללמוד על מה שנמצא אבל לא על המקור שלו.

לפני כן הובאה הדוגמה ליחס בין כוח השכל של האות אל"ף לבין המעבר שלה אל האצבע ואל הנייר. אלא שכאמור מה שעובר מדרגה אחת לדרגה שניה הוא לא בדיוק אותו דבר, זה לא שאותו העניין נמצא באופן אחד ומתגלגל לאחר מכן לאופן אחר. אותו הדבר נכון גם לגבי כוח הפועל שיוצר את החכמה של האדם, שביסודו נובע מספירת החכמה אך בכל זאת הוא לא מהסוג ומהעניין של ספירת החכמה. הקושי שלנו קשור לכך שהדברים שאנחנו יודעים אותם – אז אנחנו יודעים על מה אנחנו מדברים, אבל על הדברים שאיננו יודעים אנחנו יכולים לדבר רק במשלים רחוקים שנותנים רק במידה מסוימת איזשהו הסבר. אנחנו יודעים שיש הבדלים ואנחנו יכולים להבין שיש איזשהו יחס, אלא שהיחס הזה הוא בשום אופן לא אותו יחס שאנחנו מכירים. זאת אומרת שהקושי והבעיה המרכזית שלנו היא שאם אנחנו צריכים לצייר איזשהו עניין אלוקי, הרי שבאמת אין לנו שום ציור, וכל מה שנצייר יהיה חייב להיות בהכרח מוטעה, וכל דימוי שנעשה בהקשר הזה יהיה לא נכון.

למעשה, כמו שכתוב בספרי החסידות זו הייתה אחת הסיבות שכל כך נזהרו מללמד קבלה. מה הכוונה? אפילו כשאדם אומר ומכריז שזה לא אותו דבר ושזה אינו דומה – בכל זאת הוא איננו יכול להתנתק לגמרי מהתפיסה הזו, וזה דבר מאוד קשה. על ידי סטייה קטנה הוא יכול להתחיל לדמות את היוצר לצורה, וזה יכול להגיע עד לכפירה בעיקר – לא רק מפני שהוא

אלא **הוא מקור שלהם**. הרי כוח הפועל שבאצבע הוא כוח כללי, במובן זה שהוא לא מסוים בנקודה אחת ובאופן אחד, ובוודאי שבאצבע אין את האות אל"ף שאחר כך מוציאים אותה ממנו; ובכל זאת היא מוגדרת למקור של האל"ף. וכוח **שבאצבע גופא אין ערוך להשכל**, כלומר גם הכוח הזה הוא ללא ערך לעומת הכוח שבשכל שיוצר את הדברים הללו, אלא **שהיה כלי ולבוש להשכל**.

כן כוח הפועל הזה שהוא מאור ספירת חכמה עצמה, אינו ממהות זה כלל. שוב יש כאן הדגשה של הממסרים והעברות של מהות מדרגה אחת לדרגה שנייה. בדרך כלל אנחנו מכירים העברות בדרגות יותר קרובות, ולמעשה הממסרים הפיזיים שלנו הם הרבה יותר פשוטים, ויש כמות עצומה של ממסרים שמעבירים כוח מצורה אחת לצורה שנייה, לצורה שלישית וכן הלאה. למשל, הכוח שמחמתו הגלגל מסתובב עובר כמה וכמה גלגולים ממקורו עד לצורתו הנוכחית, אבל בסופו של דבר המרווח בין הגלגולים הללו הוא בסך הכול די קטן. אמנם, יש דברים שבהם ההעברה היא יותר רחוקה, שם יש העברה בין שתי מהויות שונות שלמרות שאחת היא מקור לשנייה הן עדיין לא דומות זו לזו, ולא ניתן כל כך להעריך ולומר שדבר אחד שהיה כאן בצורה אחת עבר אחר כך להיות במקום אחר בצורה אחרת. הדבר הזה קשור לכך שקשה לנו בכלל לתאר דברים שהם לא חלק מהמהות שלנו, וכל הדברים שאנחנו רואים הם בסופו של דבר מעין המהות של עצמנו, ובתוך המהות של עצמנו יש העברות מסוימות.

ולהבין זה בביאור יותר, הנה צריך להבין גם כן עניין מאמר אליהו: "לבושין תקינת לון, דמינייהו פרחין נשמתין וכו', וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופין לגבי לבושין דמכסיין עליהון". פירוש: לגבי לבושין שלהם נקראים גופין, אבל לגבי למעלה גם מהם הם איתקריאו לבושין כו'. ביאור עניין, על דרך משל אדם שהוא בעל מלאכות הרבה, שיש לו חכמה ושכל לכתוב ולהתחכם במלאכה זו לעשותה על בוריה, ויש בשכלו גם כן שיתחכם במלאכת האריגה והציור, וכיוצא בשארי מלאכות. הרי ודאי גשמיות המלאכה עצמה, הכתיבה והאריגה, אין מהותם בכוח שכלו – לא מיניה ולא מקצתיה. אמנם, אף על פי שאין כוח שכלו ממהות המלאכה הנפעלת ממנו, עם כל זה סיבת ההפרש במהות שביניהם יתהווה תחלה במהות שכלו עצמו,

שלאדם שלא הייתה לו טהרת הגוף ממילא גם לא הייתה טהרת הנפש, ומכיוון שבכל זאת הוא ישב ולמד הוא הלך והגשים את מה שהוא לומד.

ראיתי פעם קטע מאיזה ספר פרנקיסטי שהשתמש בדימויים קבליים, הוא עשה מזה עבודה זרה של ממש מכל צדדיה – בפועל ממש, לא רק במחשבה; וכל זה בא מפני שבתחילה היה משהו טמא בתוך העניין הזה. צריך לזכור, שבין האנשים שנתפשו לכת הזו היו לא רק אנשים שפלים, כמו פרנק בעצמו שהיה גם ברייה שפלה, אלא גם היו אנשים שנתפסו לשבתאות למרות שהם היו אנשים גדולים, כמו למשל נתן העזתי, הנביא של שבתאי צבי – שאם הספר 'חמדת ימים' שמייחסים לו באמת נכתב על ידו, אז הוא באמת היה אדם גדול. אמנם אצל החסידים דחו מאוד את לימוד הקבלה, וכך גם אצל האשכנזים, אבל אצל הספרדים מעולם לא הייתה דחייה כזאת. כנראה שבגלל זה יש קטעים מהספר 'חמדת ימים' שנמצאים בתוך סידורים ספרדיים, ולמען האמת יש גלגולים של דברים כאלו גם אצל האשכנזים. יש גם

מצייר דמות או תמונה, אלא מפני שהוא מצייר דברים לא נכונים.

יש דוגמאות לנקודה הזו דווקא בתחומים שבנסתר, שם הדימויים הם יותר מוחשיים וקשה מאוד להתנתק מהם. לפני האדרא רבא יש הקדמה בה מסופר שרבי שמעון בר יוחאי לוקח את כל האנשים שנמצאים שם והם שמים את ידיהם בחיקו, והוא אומר: "ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי חרש ושם בסתר, וענו כל העם ואמרו אמן" (דברים כז, טו). מדוע הוא אמר את זה? מפני שכל האדרא רבא מלאה בציורים ודימויים, ולכן צריך להזהיר שלא יבואו חלילה לידי ציור ודימוי של מעלה, מפני שזה האיסור של פסל ומסיכה.

במיוחד קל להגיע למקומות הללו אם לא עושים את כל ההרחקות הללו, וכפי שכבר אמרתי היו כמה וכמה אנשים שקלקלו, ובמידה רבה הקלקול שלהם נבע מזה שהם אמרו שהדברים לא כל כך רחוקים זה מזה ויש ביניהם איזשהו יחס. מישהו פעם אמר שהכפירות שהיו נבעו מכך שלא נזהרו בטהרת הגוף והיו לומדים קבלה בטומאת הגוף. למה זה שייך? מפני

גופין לגבי לבושין דמכסיין עליהון" (תיקוני זוהר יז,א), פירוש: לגבי לבושין שלהם נקראים גופין, אבל לגבי למעלה גם מהם הם איתקריאו לבושין כו'. ההבדל בין גוף ללבוש הוא בעצם אותו ההבדל שקיים גם אצל בני האדם, במובן זה שגם גוף הוא לבוש. אלא שבכל זאת יש חלוקה בין הגוף והלבוש, במובן זה שאם למשל מדובר על הנשמה, הרי שאפשר להגיד שהיא קודם כל עטופה בלבוש אחד שהוא הגוף, וגם הגוף הזה עטוף בלבוש, כלומר ללבוש יש גם כן לבוש משלו.

ביאור עניין, על דרך משל אדם שהוא בעל מלאכות הרבה, שיש לו חכמה ושכל לכתוב ולהתחכם במלאכה זו לעשותה על בוריה, ויש בשכלו גם כן שיתחכם במלאכת האריגה והציר, וכיוצא בשאר מלאכות. יש אדם שיש בשכלו יכולת לכתוב, ויש בכוחו יכולת לארוג, והוא חכם בשני הדברים הללו. הרי ודאי גשמיות המלאכה עצמה, הכתיבה והאריגה, אין מהותם בכוח שכלו – לא מיניה ולא מקצתיה. מה שיש לאדם בכוח השכל הוא לא כתיבה ולא אריגה, כלומר אין שם את הגשמיות של האריגה או הגשמיות של הכתיבה; אין לו לא טקסטיל ולא מכשירי כתיבה בראשו.

אמנם, אף על פי שאין כוח שכלו ממהות המלאכה הנפעלת ממנו, עם כל זה סיבת ההפרש במהות שביניהם יתהווה תחלה במהות שכלו עצמו. כשאדם עובד במכניקה עדינה ובזריקת אבנים אין הבדל בראש שלו; כלומר בכוח השכל שבתוך הראש אין דבר יותר עדין ודבר יותר מסובך, ושני הדברים הללו נמצאים

איזשהו סיפור מאחד מאחרוני המקובלים הספרדיים שעשה לו תיקון נשמה, והוא סיפר שהוא כמעט נבלע על ידו; הוא מספר איך שהוא ניסה לעשות לו תיקון נשמה, אבל בסוף הוא ראה שאי אפשר לתקן אותו אז הוא זרק אותו על יד ישו הנוצרי. בכל אופן, חלק מהאנשים הללו היו אנשים גדולים, והבעיה שלהם הייתה שהם כנראה לא נזהרו מספיק. מה שאני בעצם רוצה להגיד שכל הזהירות הגדולה שנמצאת בספרי חסידים על העניין הזה, היא בעצם על סמך הניסיון שאפילו על ידי דבר של מה בכך אדם יכול להגיע לשאול תחתיה. לכן, בספרי החסידות כמעט ואין קבלה, וגם כשיש זה כל הזמן מוקף בגדרים וגדרות כדי שלא להגיע למקומות הללו.

למעשה, הנקודה של כמעט כל המאמר הזה, היא בניית ההרחקות וההגדרות. המאמר התחיל מהעניין של 'יהי רצון', ובסופו של דבר מה שאדמו"ר הזקן אומר זו נקודה פשוטה שנמצאת בכל הספרים, שגם הרצון הוא ספירה, וממילא אפשר לבקש על שינוי הרצון כמו שאפשר שינוי המציאות, וממילא אין כאן כל שינוי במהות האלוקית. זוהי בעצם הנקודה העיקרית של המאמר, אך כדי להסביר את העניין הזה הדק היטב יש כאן את כל האריכות הזו.

המשל מלבושי השכל של האדם

ולהבין זה בביאור יותר, הנה צריך להבין גם כן עניין מאמר אליהו: "לבושין תקינת לון, דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא וכו', וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו

עד כשיפעול האריגה שנמשך כוח אחד משכלו להתחכם לעשותה, לא ידמה גם הוא כלל לאותו הכוח הנמשך מן מהות שכל כשמתחכם בפעולת הכתיבה. ומפני התחלקות זו שבכוחות שכליים אלו הנמשכים בהפעולה, כמו כן על דרך זה ממש יתחלקו מהות הפעולות בין זו לזו. וראיה לזה ממה שאנו רואים שאם זה סובל מהות כוח שכלו להתחכם במלאכת הכתיבה על בוריו, ולא ידע כלל במלאכת האריגה, ואיש אחר מטבע שכלו שיהיה מתחכם מאוד במלאכת האריגה ולא ידע כלל במלאכת הכתיבה, שנמצא שחסר לבעל כוח מלאכת האריגה כו' (הרי פירוש, אם אדם יכול לעשות בכוח שכלו שתי המלאכות האלו, לא נאמר שהוא מושלם בכוחות רבות יותר על זולתו, כי גם לחברו שכלו בשלמות כמותו כו'). שהרי זה שיכול לעשות שתי המלאכות אין מרגיש בשעה שיעשה האחת יומשך כוח זה מהשכל, ובשעה שיעשה האחת יומשך ממוחו כוח אחר כו', אלא נדמה לו שהכל מכוח אחד פרטי שכלו שבמות.

ולהבין, הא ממה שאנו רואים מאיש אחד שיכול לעשות שתי מלאכות, אין מרגיש בשעה שעושה אחת יומשך כוח זה מכוח שכלו אחד שבמוחו ובשעה שיעשה האחרת יומשך ממוחו כוח אחר, אלא נדמה לו שהכל מכוח שכלי אחד שבמוחו. וממה שאנו רואים לפעמים שאיש אחד מוצלח בחכמתו למלאכה אחת ואינו יכול להמשיך כוח שכלו למלאכה השנית, מובן שלמלאכה אחרת צריך להמשיך ממהות כוח השכל אחרת –

וראיה לזה ממה שאנו רואים שאם אדם זה סובל ונושא את מהות כוח שכלו להתחכם במלאכת הכתיבה על בוריו, ולא ידע כלל במלאכת האריגה, ואיש אחר מטבע שכלו שיהיה מתחכם מאוד במלאכת האריגה ולא ידע כלל במלאכת הכתיבה, שנמצא שחסר לבעל כוח מלאכת האריגה כוח אחר שהוא מלאכת הכתיבה, ולהיפך כו'. זאת אומרת ששתי המהויות הללו הן נבדלות, וזה שמישהו יודע למשל לזרוק אבנים זה כמובן לא אומר בהכרח שהוא גם יודע לנגן בפסנתר, אלא הוא יכול להיות אומן בדבר אחד ולא למצוא את ידיו ורגליו בעניין אחר.

(הרי פירוש, אם אדם יכול לעשות בכוח שכלו שתי המלאכות האלו, לא נאמר שהוא מושלם בכוחות רבות יותר על

באותו אופן, אלא שעדיין הם לא בדיוק אותו הדבר ויש ביניהם הבדל. עד שכשיפעול האריגה שנמשך כוח אחד משכלו להתחכם לעשותה, לא ידמה גם הוא כלל לאותו הכוח הנמשך מן מהות שכל כשמתחכם בפעולת הכתיבה. ומפני התחלקות זו שבכוחות שכליים אלו הנמשכים בהפעולה, כמו כן על דרך זה ממש יתחלקו מהות הפעולות בין זו לזו. הקוד שכביכול מובנה בתוך המחשבה שבמוח לכתוב, ארוג או לעשות כל דבר אחר, הוא קוד נפרד לכל פעולה. יש אופן אחד שמוביל לעשייה אחת ואופן אחר שמוביל לעשייה אחרת, למרות שהחלוקה הגשמית איננה קיימת לגבי האופנים הללו.

מכמה חושים, אבל עדיין ניתן לפרק את המכלול הזה ולמיין אותו לפי החושים השונים. בכל אופן, הצד השני של הסתירה הוא שכשאני עושה מלאכות שונות ההרגשה שלי היא לא שאני יושב ועובד בסוג אחר או באופן אחר, אלא לכאורה אני מרגיש סוג מסוים אחד של הרגשה.

ולהבין, הא ממה שאנו רואים מאיש אחד שיכול לעשות שתי מלאכות, ואין מרגיש בשעה שעושה אחת יומשך כוח זה מכוח שכלו אחד שבמוחו ובשעה שיעשה האחרת יומשך ממוחו כוח אחר, אלא נדמה לו שהכל מכוח שכלי אחד שבמוחו. כשאני עובר מדבר לדבר אני לא מרגיש שאני עושה מעברים בשכל; אני יכול לעשות מלאכה אחת ולאחר מכן מלאכה שנייה, ואני לא חש שאני עושה מעברים פנימיים. עובדה – אנשים עושים ומבצעים כל מיני פעולות מסובכות שכל אחת מהן היא דבר לעצמו, ובכל זאת הם עושים אותן בתור המשך פשוט אחת של השנייה.

ומצד שני, ממה שאנו רואים לפעמים שאיש אחד מוצלח בחכמתו למלאכה אחת ואינו יכול להמשיך כוח שכלו למלאכה השנית, מובן שלמלאכה אחרת צריך להמשיך ממהות כוח השכל אחרת. אם היינו אומרים שיש מעין כוח כללי שעובר דרך ממסרים שונים, אז היה אפשר להגיד שמבחינת השכל מה שאני עושה באצבע אחת ובאצבע השנייה זה לא שני כוחות שכליים שונים אלא זה בעצם אותו הדבר. אלא שמצד שני, אם זה היה ככה אז היה צריך להיות ששני אנשים יפעלו

זולתו, כי גם לחברו שכלו בשלמות כמותו (כו'), שהרי זה שיכול ויודע לעשות שתי המלאכות אין מרגיש בשעה שיעשה האחת שיומשך ממוחו כוח זה מהשכל, ובשעה שיעשה האחת יומשך ממוחו כוח אחר כו', אלא נדמה לו שהכל מכוח אחד פרטי שכלו שבמוחו. מצד אחד אני לא יכול להגיד שהאיש שיכול לעשות כמה דברים מסובכים יש לו בהכרח שכל יותר גדול מאשר זה שאיננו יכול לעשות את הדברים הללו; ומצד שני אני לא מרגיש שאני מפעיל כוח אחר כשאני עושה דברים שונים.

כשאני מסתכל אני יודע שאני מפעיל את העיניים, וכשאני מקשיב אני יודע שאני מפעיל את האוזניים, ואני יודע שלכל אחת מהפעולות הללו אני נדרש להפעיל כוחות שונים. אלא שכשאני עושה מלאכה אני לא מרגיש שאני מפעיל כוחות שונים זה מזה, ויש לי הרגשה שאני פועל באותו האופן, ושבעצם האופן הזה לא שונה בין הדברים שאני עושה. לכאורה, יש כאן סוג של סתירה: מצד אחד יש הרגשה שיש חושים שהם נבדלים מחולקים, ועד לנקודה רחוקה מאוד החושים הללו ממשיכים להיות נבדלים, ואפשר לראות שברוב המקרים כוח הזיכרון ישמור אותם באותו האופן שבו הם התקבלו, במובן זה שאני מאחסן חוויות חזותיות בצורה שונה מאשר חוויות של שמיעה, ונזכרים בהם באופן הזה לאחר זמן. כלומר זה לא רק שהקליטה היא דרך צינורות שונים, אלא כל אחד מהם מקבל חלק מיוחד במוח והוא נשאר בו גם לאחר זמן. יכול להיות גם שאני בונה וזוכר איזושהי חוויה

והם לכאורה כסותרים זה את זה.

אך עיקר העניין ששניהם אמת, שכאשר אין כוח השכל פועל כלום, כל הכוחות שונות שיש במוחו לארוג ולכתוב כו' אינם נקראים עדיין מהות דבר כלל, וכשיומשכו מן המוח אינו בדרך מהות כי אם בדרך לבוש לבד. כמו אדם אחד שילבישוהו בגד לבן – יהיה מראה גופו לבן, וכשילבישוהו בגד אדום – יהיה מראה גופו אדום, שאין הלבשה זו שינוי בגוף האדם בין אדם ללובן, שהרי גופו אף בעודו בלבושיו אינו לא אדום ולא שחור. אלא שהשגחה אלוקית היא בגוון זה, כן על דרך זה כוחות שינויי הפעולות הנמשכים מן המוח אינם בדרך המשכת מהות דבר מה, רק שיתלבש מהות כוח שכלו ויתראה בחינת מראה לבד לגבי עצמותו כשפועל הכתיבה.

אבל מצד שני אין לנו שום הרגשה כשעוברים מתחום אחד לתחום שני בראש. למרות שאני עוזב תחום אחד ועובר לתחום אחר, אני לכאורה ממשיך לחשוב באותו האופן ובאותה הצורה.

אפשר לראות את הצד השני של העניין בדרכי הלימוד: יש אדם שמגיע לאיזשהם הישגים ובעניין מסוים הוא מוצלח. למשל, למרות שלא נראה שנגלה ונסתר דורשים סוג אחר של חשיבה, יש אדם שיכול להבין היטב איזשהו פלפול, אבל אם אני אנסה להסביר דבר פנימי ורוחני ששייך לנשמה – אז שום דבר לא יעבור אליו והוא לא יבין כלום. יכול להיות שהוא אדם אינטליגנט שאפשר להסביר לו תוספות שנמשך שישה מהלכים, אבל אם אני לוקח ספר אחר אז הוא נעשה אטום לגמרי. לכאורה שני סוגי הידע הללו היו צריכים לפעול עליו במידה שווה – הרי אדם קולט דיבורים ומחשבות, ולכאורה זה צריך לעבוד באותו אופן.

ואם כן, הם לכאורה כסותרים זה את זה. העובדה שאדם לא מרגיש בהכרח במעברים חדים בין נושא לנושא, אבל המעברים החדים הללו קיימים אצל

בדיוק אותו דבר בשני דברים, אבל עובדה היא ששני אנשים אינם פועלים אותו דבר בשני סוגים שונים של דברים. פירושו של דבר שלכל סוג של מלאכה יש אופן אחר של הבנה שכלית.

אנשים מתעסקים בבעיה הזו גם מכיוון אחר, בכך שיש כנראה סוגים של כישרונות שהם מאוד מסוימים, מאוד מוגדרים לעצמם, ויש כישרונות שהם כלליים יותר. למשל, יש אנשים עם חוש למתמטיקה, שזהו חוש שהוא כל כך מובהק שעד לגבול מסוים יש לו אפילו חוקי תורשה משלו. גם חוש מוזיקלי עובר בירושה וזה דבר שאפשר לראות אותו, ואני יודע שגם הצד השני הוא נכון, כלומר שחוסר חוש מוזיקלי גם כן עובר בירושה. אבל מעבר לכישרונות הללו יש כישרונות אחרים שהם כלליים יותר, ובהם אין שום מעבר פשוט, ולא רק שהכישרונות הללו לא בהכרח עוברים בירושה אלא הם גם מאוד לא מוגדרים, וזה מוביל לכך שאדם מסוים יכול לעשות חמישה, שישה או שבעה דברים במידה שווה של הצלחה. השאלה כאן היא שמצד אחד רואים שלדברים מסוימים יש תכונות ספציפיות,

הזה, וגם פה חסר העניין במשפט. כן על דרך זה כוחות שינויי הפעולות הנמשכים מן המוח אינם בדרך המשכת מהות דבר מה, רק שיתלבש מהות כוח שכלו ויתראה בחינת מראה לבד לגבי עצמותו כשפועל הכתיבה. יש איזה רבעון פילוסופי שפעם פרסמתי בו משהו בנוגע ללבושים, אם כי כתבתי שם בסגנון אחר. פעם היו דורות שאפשר עוד היה לפרסם מאמר על ההגדרות של תיקונים ושל לבושים ועל ההבדלים ביניהם. ההגדרה כאן היא שהכוח המסוים שעושה מלאכה כזו או אחרת הוא איננו מהות, אלא הוא לבוש, והוא איננו לבוש רגיל אלא הוא לבוש רוחני. זאת אומרת שיש כוח שכל כללי, אבל הכוח הזה מתלבש בתוך דברים פרטיים, שהם הדברים המיוחדים לכל מקצוע ולכל מלאכה.

כמו שהוא יסביר אחר כך, יכול להיות שמהות השכל שלי היא בדיוק כמו המהות של שכל של מישהו אחר, אבל לבוש השכלים שלנו שונה, ויכול להיות שלחברי יהיה לבוש שלי חסר. מכיוון שכך, אני לא יכול להלביש את השכל הכללי שלי בתוך הלבוש הפרטי מפני שהוא חסר לי, מפני שהוא פגום אצלי או מפני שלא בניתי אותו ולכן אני גם לא יכול לעשות דבר מסוים. יוצא, שיש אוצר של דברים רוחניים או אוצר של ידיעות שנדרש בשביל לעשות מלאכה כמו כתיבה. במובן הזה הלבושים הם כביכול מאגרים של אינפורמציה ספציפית. מעבר ללבושים הללו יש משהו כללי שמפעיל את מאגרי האינפורמציה הספציפיים הללו על ידי זה שהוא מתלבש בתוכם.

אנשים שונים במובן זה שאחד לא מוכשר במהות לקלוט איזה דבר מסוים – יוצר לכאורה סתירה. בכוונה הבאתי לפני כן את הדוגמה של החושים, מכיוון שבנוגע לחושים אנחנו גם יודעים שזה שמישהו הוא חכם ונבון לא בהכרח אומר שהוא יבין בציור, והוא אפילו יכול להיות גולם גמור בנוגע לעניין הזה; וזה שיש לאדם חוש אומנותי לא בהכרח יאמר שהוא מבין במוזיקה. זאת אומרת שיש כאן בהחלט תחומים מוגדרים, או שהם לא בהכרח מוגדרים אבל בהחלט נראים שונים זה מזה.

אך עיקר העניין ששניהם אמת, שכאשר אין כוח השכל פועל כלום, כל הכוחות השונות שיש במוחו לארוג ולכתוב כו' אינם נקראים עדיין מהות דבר כלל, וכשיומשכו מן המוח אינו בדרך מהות כי אם בדרך לבוש לבד. כמו אדם אחד שילבישוהו בגד לבן – יהיה מראה גופו לבן, וכשילבישוהו בגד אדום – יהיה מראה גופו אדום. שאין הלבשה זו שינוי בגוף האדם בין אדם ללובן, שהרי גופו אף בעודו בלבושיו אינו לא אדום ולא שחור. אפשר לראות שיש איש אחד אדום ואיש אחד שחור, איש אחד ירוק ואיש אחד לבן, וברור שההבדל ביניהם הוא איננו הבדל שבמהות, שהרי האנשים הללו לא השתנו בגלל הלבוש שלהם, ומי שלבש שחור יכול לחזור וללבוש אדום ומי שלבש אדום יכול לחזור וללבוש שחור. כל ההבדל והשוני ביניהם הוא שהאחד מתגלה כאדום והאחר מתגלה כשחור.

אלא שהשגחה אלוקית היא בגוון זה, כפי שכבר אמרתי נפלו לא מעט טעויות בספר

הספירה הוא לבוש ספציפי, במובן זה שהוא מלביש כוח כללי שהוא איננו ספציפי. הכוח הכללי הזה יכול להיות חלש או חזק, ואם הוא יהיה חלש אז כל מה שיצא ממנו יהיה חלש, ואם הוא יהיה חזק אז כל הלבושים שלו יהיו גם כן חזקים.

אומרים שבין ישראל לישראל לא אומרים 'להבדיל'; ופעם נוסח של ההבדלה במוצאי שבת שהיו אומרים הבדלות בין כוהנים ללוויים ובין לוויים לישראלים, אבל בסופו של דבר נפסק שאנחנו עושים רק הבדלות בין קודש לחול ובין ישראל לעמים. ואף על פי כן, ביאליק – להבדיל – אמר פעם, שאם משורר יעשה כוס קפה הוא יעשה גם אותו יותר טוב. זאת אומרת שיש צד כזה שאם לאדם יש כוחות נפש נעלים יותר הוא יכול ללמוד עוד לבושים וממילא הוא יעשה את הדברים טוב יותר מאשר אחרים. בסופו של דבר גם אם יש את אותו הלבוש, ולמרות שהלבוש הוא הכרחי, הרי שהפנים יכול לעשות כל מיני הבדלים בין אנשים.

***

אם המאגר הזה לא נבנה או שהוא פשוט איננו נמצא אצלי, אז יכול להיות שאני איש חכם ונבון אבל אם יתנו לי לעשות מלאכה פשוטה, כמו למשל לטאטא רצפה, לא בטוח שאצליח לעשות אותה – וכבר ראיתי דברים כיוצא בכך. איך יכול להיות אדם חכם ונבון שמבין דברים בשמים ממעל ובארץ מתחת, אבל הוא לא יודע לטאטא רצפה? מפני שלטאטא רצפה זו אמנם לא חכמה גדולה, אבל נדרש לזה כלי מסוים, לבוש מיוחד שנמצא בשכל, ואם אין לי את הלבוש הזה אז אני גם לא יכול לטאטא את הרצפה. אני יכול ליצור או להחליט שלא ליצור את המאגר הזה ואז זו תהיה בעיה שלי, אבל החיסרון הוא בלבוש.

מדוע אדמו"ר הזקן הסביר את כל העניין הזה? מפני שהוא רוצה להסביר את העניין של הספירות, ולומר שלמרות שיש את הגוף של הספירות, הרי שגם הן בעצמן הן אינן אלא לבושים. זה נכון שללבוש הזה יש עוד לבושים, וכדי להבין את מהות הלבוש הזה אז מדברים למשל על כך שהנשמה נובעת מהלבוש של הספירה; אבל כאמור, בסופו של דבר גם גוף

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות, התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

תלמידי הרב שטיינזלץ
מחזיקים בדורו